

Spațiul European al Învățământului Superior – Atingerea Obiectivelor

Comunicat al Conferinței Miniștrilor europeni responsabili cu învățământul superior,
Bergen, 19-20 Mai 2005

1. Noi, miniștrii educației responsabili cu învățământul superior din țările participante la Procesul Bologna, ne-am întâlnit pentru o evaluare intermediară și pentru stabilirea obiectivelor până în 2010. La această conferință, salutăm noile țări participante în Procesul Bologna: Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova și Ucraina. Cu toții împărtășim înțelegerea comună a principiilor, obiectivelor și angajamentelor Procesului exprimate în Declarația de la Bologna și în comunicatele ce i-au succedat, la Praga și Berlin. Confirmăm angajamentul nostru în coordonarea politicilor prin Procesul Bologna în stabilirea Spațiului European al Învățământului Superior (SEÎS) până în 2010.

I. Parteneriat

2. Subliniem rolul central al instituțiilor de învățământ superior, al personalului didactic și al studenților ca parteneri în Procesul Bologna. Rolul lor în implementarea Procesului devine mult mai important acum când reformele legislative necesare au fost în mare parte puse în practică și îi încurajăm să continue și să-și intensifice eforturile pentru stabilirea SEÎS. Salutăm angajamentul clar al instituțiilor de învățământ superior din Europa în acest Proces și recunoaștem că este nevoie de timp pentru a îmbunătăți impactul schimbărilor structurale asupra curriculumului și pentru a asigura introducerea învățării și predării inovative de care Europa are nevoie.

3. Salutăm susținerea din partea organizațiilor reprezentând lumea afacerilor și partenerilor sociali și sperăm ca în viitor să se intensifice cooperarea în atingerea obiectivelor Procesului Bologna. Salutăm și contribuția instituțiilor internaționale și organizațiilor care ne sunt parteneri în acest proces.

II. Urmărirea progreselor

4. Subliniem progresul important făcut în atingerea obiectivelor noastre așa cum este stabilit în Raportul General 2003-2005 al Grupului de implementare (BFUG) și în raportul EUA Trends IV.

5. La reuniunea de la Berlin, am cerut Grupului de implementare o analiză intermediară, centrată pe trei priorități – sistemul pe cicluri, asigurarea calității și recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studiu. Din raportul de analiză menționăm faptul că un progres remarcabil a fost făcut în domeniile celor trei priorități. Este important să asigurăm consistența progresului în rândul tuturor țărilor participante. De aceea identificăm nevoia unui mai bun schimb de expertiză pentru a întări capacitatea atât la nivel instituțional cât și la nivel guvernamental.

Sistemul privind organizarea studiilor

6. Menționăm cu satisfacție că organizarea studiilor pe două cicluri s-a implementat pe scară largă, mai mult de jumătate dintre studenți fiind înscriși în programe de studiu de acest tip în majoritatea țărilor. Totuși, există încă câteva obstacole de acces de la un ciclu la altul. Mai mult, este nevoie de un dialog mai intens care să implice guverne, instituții și parteneri sociali în vederea sporirii șanselor absolvenților programelor de bachelor (licență) de a-și găsi un loc de muncă, inclusiv în posturi adecvate din administrația publică.

7. Adoptăm cadrul calificărilor în SEİS, cuprinzând cele trei cicluri (inclusiv posibilitatea unui învățământ superior de mai scurtă durată legat de primul ciclu), descriptori generali pentru fiecare ciclu bazat pe rezultatele învățării și competențe și distribuirea creditelor pentru primul și al doilea ciclu. Ne angajăm să elaborăm cadrele naționale de calificări compatibile cu cadrul pentru calificări din Spațiul European al Învățământului Superior până în 2010 și de a trece la realizarea lor până în 2007. Cerem Grupului de Implementare să raporteze asupra dezvoltării și consolidării cadrului.

8. Subliniem importanța asigurării complementarității între cadrul calificărilor proiectat în cadrul SEİS și propunerea cadru pentru calificările învățării pe tot parcursul vieții luând în considerare educația și formarea profesională așa cum sunt dezvoltate în momentul actual la nivelul Uniunii Europene.

Asigurarea calității

9. Aproape toate țările au trecut la implementarea unui sistem de asigurarea calității pe baza criteriilor stabilite în Comunicatul de la Berlin prin cooperare și participare în rețele. Totuși, progrese mai trebuie înregistrate în special în privința implicării studenților și a cooperării internaționale. Mai mult, cerem instituțiilor de învățământ superior să continue eforturile de îmbunătățire a

calității activităților lor prin introducerea sistematică a mecanismelor interne și corelarea lor directă cu asigurarea externă a calității.

10. Adoptăm standardele și normele orientative pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior așa cum au fost propuse de ENQA. Ne angajăm să introducem modelul propus pentru analiza de sistem a agențiilor de asigurare a calității pe baze naționale. Recunoaștem principiul de înființare a unui Registru European al agențiilor de asigurare a calității pe baza unei evaluări naționale. Cerem ca modalitățile particulare de implementare să fie elaborate în continuare de ENQA în colaborare cu EUA, EURASHE și ESIB iar prin intermediul Grupului de Implementare să ne parvină raportul de activitate. Subliniem importanța cooperării dintre agențiile recunoscute la nivel național cu dorința de a îmbunătăți recunoașterea mutuală a acreditării sau deciziile luate în domeniul asigurării calității.

Recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studiu

11. Luăm la cunoștință că 36 din cele 45 de țări participante au ratificat Convenția de la Lisabona. Cerem statelor care încă nu au făcut-o să treacă fără întârziere la ratificarea Convenției. Ne angajăm să asigurăm implementarea deplină și adecvată a principiilor sale și de a le introduce în legislația națională. Chemăm toate țările participante să ridice problemele recunoașterii identificate de rețelele ENIC-NARIC. Vom proiecta planuri naționale de acțiune cu scopul de a îmbunătăți calitatea procesului recunoașterii calificărilor străine. Aceste planuri vor fi inserate în rapoartele naționale pentru viitoarea Conferință a miniștrilor. Ne exprimăm susținerea pentru documentele subsidiare Convenției de la Lisabona și cerem tuturor autorităților naționale și altor parteneri sociali să recunoască diplomele comune emise de două sau mai multe țări din SEÎS.

12. Împreună cu instituțiile de învățământ superior și alți parteneri vom căuta să îmbunătățim recunoașterea învățării anterioare incluzând învățarea formală și non-formală în vederea accesului, și totodată ca parte din, programele de studiu din învățământul superior. Considerăm dezvoltarea cadrelor naționale ale calificărilor și a celui european ca o oportunitate de a include în viitor învățarea pe tot parcursul vieții în învățământul superior.

III. Provocări și priorități viitoare

Învățământul superior și cercetarea

13. Subliniem importanța învățământului superior în promovarea cercetării dar și importanța cercetării atât în asigurarea contribuției învățământului superior la dezvoltarea economică și culturală, cât și în asigurarea unei coeziuni sociale. Menționăm faptul că eforturile de a introduce reforme structurale și de a îmbunătăți calitatea educației nu trebuie să diminueze eforturile de dezvoltare a cercetării și inovației. De aceea subliniem importanța cercetării și a formării în acest domeniu pentru menținerea sau îmbunătățirea calității și creșterea competitivității și atractivității SEÎS. Recunoaștem nevoia unei îmbunătățiri a sinergiei dintre învățământul superior și cercetarea din țările noastre și respectiv între SEÎS și Spațiul European al Cercetării.

14. Pentru atingerea acestor obiective, calificările la nivel de doctorat trebuie să fie aliniate la cadrul de calificări al SEÎS folosind abordarea bazată pe rezultate. Avansarea cunoașterii prin cercetare originală constituie partea principală a formării doctorale. Date fiind nevoia de programe doctorale structurate și nevoia de supervizare și evaluare transparente, specificăm faptul că volumul de lucru normal corespunzător celui de-al treilea ciclu ar trebui să corespundă la 3-4 ani învățământ cu frecvență. Le recomandăm cu tărie universităților să se asigure că programele lor doctorale promovează formarea interdisciplinară și dezvoltarea competențelor transferabile satisfăcând astfel nevoile pieței muncii. Trebuie să realizăm o creștere a numărului candidaților la doctorate care își aleg cariere de cercetare în cadrul SEÎS. Prin participanți la al treilea ciclu de studiu ne referim atât la studenți cât și la cercetătorii debutanți.

Dimensiunea socială

15. Dimensiunea socială a Procesului Bologna este parte a SEÎS și o condiție necesară pentru asigurarea atractivității și competitivității SEÎS. De aceea ne reafirmăm angajamentul de a asigura accesibilitatea la învățământul superior de calitate și subliniem nevoia de asigurare a condițiilor de studiu pentru studenți astfel încât aceștia să poată să își finalizeze studiile fără dificultăți generate de situația lor socială sau economică.

Mobilitatea

16. Considerăm că mobilitatea studenților și profesorilor în cadrul SEÎS rămâne unul din obiectivele cheie ale Procesului Bologna. Conștienți de dificultățile

care trebuie depășite pentru ca mobilitatea în cadrul SEÎS să devină o realitate, ne reafirmăm angajamentul de a facilita portabilitatea burselor și creditelor pentru studii prin acțiuni conjugate acolo unde este cazul. Trebuie să ne intensificăm eforturile pentru a elimina obstacolele din calea mobilității facilitând eliberarea de vize și acordarea de permise de muncă și încurajând participarea la programe de mobilități. Le solicităm instituțiilor și studenților să se folosească de programele de mobilități și pledăm pentru recunoașterea completă a perioadelor de studii.

Atractivitatea SEÎS și cooperarea cu alte părți ale lumii

17. Spațiul European al Învățământului Superior trebuie să fie deschis și atractiv pentru alte părți ale lumii. Contribuția noastră la asigurarea educației pentru toți ar trebui să se bazeze pe principiul dezvoltării durabile și să fie în concordanță cu măsurile luate la nivel internațional pentru dezvoltarea calității în învățământul superior transfrontalier. Reafirmăm principiul că, între aspectele cooperării academice, valoarea trebuie să fie cea care prevalează.

18. Considerăm SEÎS ca un partener al sistemelor de învățământ superior din alte regiuni ale lumii, un partener ce stimulează mobilitățile și cooperarea între instituțiile de învățământ superior. Subliniem importanța înțelegerii și respectului la nivel intercultural. Susținem înțelegerea Procesului Bologna în alte continente prin partajarea experiențelor și proceselor de reformă. Subliniem nevoia de dialog în subiectele de interes reciproc.

IV. Urmărirea progresului pentru 2007

19. Însărcinăm Grupul de Implementare cu continuarea și extinderea procesului de inventariere și cu raportarea la timp pentru următoarea Conferință Ministerială. Ne așteptăm ca inventarierea să continue în domeniile sistemului de acordare a diplomelor, asigurării calității și recunoașterii diplomelor și perioadelor de studii, și până în 2007 vom fi realizat în cea mai mare parte implementarea acestor trei priorități intermediare

În particular, urmărim progrese în:

- introducerea modelelor de analiză de sistem propuse pentru agențiile de asigurare a calității;
- implementarea cadrelor naționale pentru calificări;
- acordarea și recunoașterea diplomelor comune, inclusiv la nivel doctoral;
- crearea de oportunități pentru trasee educaționale flexibile în învățământul superior, incluzând și proceduri pentru recunoașterea studiilor anterioare.

Însărcinăm, de asemenea, Grupul de Implementare cu prezentarea unor date comparabile asupra mobilității profesorilor și a studenților ca și asupra situației sociale și economice a studenților din țările participante ca bază pentru o viitoare inventariere, într-un termen rezonabil pentru următoarea Conferință Ministerială.

V. Pregătindu-ne pentru 2010

20. Bazându-ne pe realizările de până acum în Procesul Bologna, dorim să stabilim un Spațiu European al Învățământului Superior ce se sprijină pe principiile calității și transparenței. Trebuie să împărtășim din bogata noastră moștenire și diversitate culturală pentru a contribui la o societate bazată pe cunoaștere. Ne angajăm să susținem principiul responsabilității publice în ceea ce privește învățământul superior în contextul societăților moderne complexe. Învățământul universitar este situat la intersecția dintre cercetare, educație și inovare, reprezentând și un element cheie în competitivitatea europeană. Pe măsură ce ne apropiem de anul 2010, ne angajăm să asigurăm instituțiilor de învățământ superior autonomia necesară pentru a implementa reformele convenite, și recunoaștem nevoia unei finanțări susținute a acestor instituții.

Spațiul European al Învățământului Superior este structurat pe trei cicluri, fiecare ciclu având rolul de a asigura pregătirea studenților pentru piața muncii, acumularea de noi competențe și pentru cetățenia activă. Cadrul calificărilor, setul comun de standarde și norme orientative europene pentru asigurarea calității și recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studii reprezintă de asemenea elemente cheie a SEÎS.

21. Susținem structura de implementare stabilită la Berlin (cu posibilitatea includerii de noi membri consultativi în Grupul de implementare). Pe măsură ce Procesul Bologna se apropie de obiectivul creării SEÎS, trebuie să ținem cont de măsurile cele mai adecvate să susțină continuitatea dezvoltării după 2010 și solicităm Grupului de implementare analiza acestor teme.

22. Următoarea conferință a miniștrilor educației va avea loc la Londra, în 2007.

---

45 de țări participă la Procesul Bologna și sunt membre al Grupului de implementare: Albania, Andora, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria,

Croația, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Georgia, Germania, Grecia, Sfântul Scaun, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Luxemburg, Malta, Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Federația Rusă, Serbia și Muntenegru, Republica Slovacă, Slovenia, Spania, Suedia, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Turcia, Ucraina și Marea Britanie. Comisia Europeană este un membru cu drept de vot în BFUG.

Consiliul Europei, ESIB, Education International Pan-European Structure, ENQA, EUA, EURASHE, UNESCO-CEPES și UNICE sunt membri consultativi în grupul de implementare.